

Guldøjet *Peyerimhoffina gracilis* (Schneid., 1851) - nu etableret i Danmark (Neuroptera, Chrysopidae)

Ole Fogh Nielsen

The lacewing *Peyerimhoffina gracilis* (Schneid., 1851) now established in Denmark (Neuroptera, Chrysopidae)

Ent. Meddr. 81:85-87, Copenhagen, Denmark, 2013. ISSN 0013-8851.

One male of the lacewing *Peyerimhoffina gracilis* was found on June 30, 2003 on the island of Anholt (EJ, PH 58). In the summer of 2013 several specimens of *P. gracilis* were found on two different localities near Gl. Ry and Ry in Midjutland (EJ, NH 41). It is now regarded as certain that *P. gracilis* is regularly reproducing in Denmark.

Ole Fogh Nielsen, Tulstrupvej 112, 8680 Ry,
e-mail: ofn.orth@tdcspace.dk.

Guldøjet *Peyerimhoffina gracilis* blev første gang registreret i Danmark på øen Anholt (EJ, PH 58) den 30. juni 2003 i forbindelse med en ekskursion foretaget af entomologer tilknyttet Naturhistorisk Museum i Århus. Der blev kun fundet et enkelt eksemplar, og det var derfor ikke muligt at fastslå, om der muligvis fandtes en bestand af arten på Anholt, eller om der blot var tale om et strejfende eksemplar (Fogh Nielsen, 2003). I sensommeren 2013 er *P. gracilis* imidlertid fundet i flere eksemplarer på to lokaliteter ved Gl. Ry

Fig. 1. *Peyerimhoffina gracilis* fotograferet den 9. august på en lokalitet ved Gl. Ry.

Foto: Ole Fogh Nielsen.

og Ry i Midtjylland (EJ, NH 41), og det må anses for sikkert, at arten nu yngler i Danmark.

Det første fund blev gjort den 7. august 2013 på en lokalitet vest for Gl. Ry. Eksemplaret blev ketsjet i lyng under en gammel skovfyr (*Pinus sylvestris*) i et hedeområde med spredt bevoksning af skovfyr og ene (*Juniperus communis*). Den 9. august besøgte jeg igen lokaliteten og havde held til at banke et eksemplar af *P. gracilis* ned fra en skovfyr. Dyret satte sig i græsset under træet, og det lykkedes at tage et par fotos (se foto), hvorefter eksemplaret blev indsamlet. Den 5. september blev der fundet endnu et eksemplar af arten øst for Ry – ca. 10 km fra det første fundsted. Lokaliteten var her et sydvendt skovbryn i en lille plantage med skovfyr og gran, og dyret blev banket af rødgran (*Picea abies*). Alle tre eksemplarer: leg. Ole Fogh Nielsen, coll. Ole Fogh Nielsen.

Ifølge hovedværket om Europas netvinger: »Die Neuropteren Europas I-II« (Aspöck, Aspöck & Hölzel, 1980) havde *P. gracilis* indtil 1980 sin nordligste europæiske udbredelse et godt stykke nede i Tyskland. De seneste 15-20 år er der imidlertid sket store ændringer med hensyn til udbredelsen hos en række insekter, og mange arter har således udvidet deres udbredelsesområde mod nord og nordvest. Det gælder også for *P. gracilis*, som blev fundet i England i 1999 (Donato et al., 2001), i Sverige i 2004 (Greve et al., 2005) og i Norge i 2010 (Greve et al., 2011).

P. gracilis minder umiddelbart om *Chrysoperla carnea*, som er vor mest almindelige gulldøje. *P. gracilis* er dog mindre, og den har smallere og mere tilspidsede vinger. Et afgørende kendetegn er bagkropsspidsen, som er smal, lang og spids hos både hannen og hunnen. Hos *C. carnea* er bagkropsspidsen kortere og mere afrundet (se Aspöck, Aspöck & Hölzel, 1980).

Hos Aspöck, Aspöck & Hölzel, 1980 adskilles *P. gracilis* fra alle andre gulldøjer ved hjælp af placeringen er den inderste, intermediære tværribbe. Hos *P. gracilis* er denne ribbe placeret i forlængelse af den udvendige kant af den basale mediancelle (fig. 1A). Hos *C. carnea* ligger ribben uden for den basale mediancelle (fig. 1B), mens ribben hos alle de øvrige arter ligger inden for den basale mediancelle (fig. 1C).

I min første artikel om *P. gracilis* (Fogh Nielsen, 2003) brugte jeg placeringen af den inderste, intermediære tværribbe som »et afgørende kendetegn« for bestemmelse af *P. gracilis*, men denne bestemmelseskarakter holder ikke! Hos ét af mine eksemplarer af *P. gracilis* ligger ribben tydeligt uden for den basale mediancelle (fig. B) – som hos *C. car-*

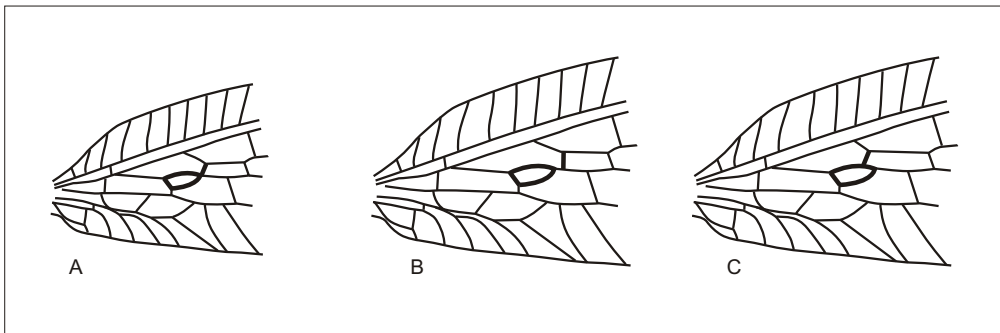

Fig. 2. Hos *P. gracilis* er den inderste, intermediære tværribbe placeret i forlængelse af den udvendige kant af den basale mediancelle (A) – dette kan dog også forekomme hos *C. carnea*. Hos *C. carnea* ligger ribben tydeligt uden for den basale mediancelle (B) – dette kan dog også forekomme hos *C. gracilis*. Hos alle de øvrige danske gulldøjer ligger ribben inden for den basale mediancelle (C).

nea. Desuden har jeg flere gange fundet eksemplarer af *C. carnea*, hvor ribben er placeret i forlængelse af den udvendige kant af den basale mediancelle (fig. A) – som hos *P. gracilis*. De to arter må derfor i stedet bestemmes ved hjælp af bagkropsspidsens udseende. Et par andre gode kendetegn, som kan være en hjælp ved bestemmelse, er disse: Hos *P. gracilis* mangler der tværribber yderst på forvingen, og fodens klo er uden tand. Hos *C. carnea* er tværribber tilstede yderst på forvingen, og fodens klo er forsynet med en tydelig tand (kræver 30-40 x forstørrelse).

P. gracilis er knyttet til fyr eller gran. Der er sandsynligvis kun én årlig generation, men arten overvintrer som imago. Den vil derfor kunne findes en stor del af året. Af de øvrige danske guldøjer er det kun *C. carnea*, der overvintrer som imago. Alle andre guldøjer overvintrer i det tredje larvestadie – gemt i en kokon.

Selvom *P. gracilis* her i sommer kun er fundet i tre eksemplarer – dog på to forskellige lokaliteter – er jeg overbevist om, at arten yngler fast i Danmark. Den bør helt sikkert kunne findes flere steder her i landet. Det kræver selvfølgelig, at man leder efter den. Det er dog ikke helt let. Hvis man forsøger at banke efter *C. gracilis* i august, som jeg gjorde, får man banket mængder af nyklækkede *C. carnea* ned. Det skete flere gange, at op til 25-30 eksemplarer kunne bankes ned fra en enkelt gren. *C. gracilis* kan således meget let forsvinde i mængden, og det er nok nødvendigt med en hel del tålmodighed, hvis man vil lede efter arten.

Litteratur

- Aspöck, H., U. Aspöck & H. Hölzel, 1980: Die Neuropteren Europas I-II. – Goecke & Evers. Krefeld.
- Donato, B.J., BROOKS, S.J., Pickett, J.A. & Hardie, J., 2001: *Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) (Neur.: Chrysopidae) a green lacewing new to Britain – Entomologist's Record 113: 131-135.
- Fogh Nielsen, 2003: Ny guldøje fundet på Anholt - *Peyerimhoffina gracilis* (Schneid., 1851) ny for Danmark. (Neuroptera, Chrysopidae). Ent. Meddr 72: 31-32.
- Greve, L., Knudsen, G.K. & Witzgall, P.: *Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) (Neuroptera, Chrysopidae) ny for Sverige. (*Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) (Neuroptera, Chrysopidae) new to Sweden.) - Entomologisk Tidskrift 126 (3): 147- 148. Uppsala, Sweden 2005.
- Greve, L., Olsen, K.M. & Kobro, S. 2011. *Peyerimhoffina gracilis* (Schneider, 1851) (Neuroptera, Chrysopidae) new to Norway. *Norwegian Journal of Entomology* 58, 126–127.